

VÍRA, LÁSKA, NADĚJE - TŘI STUPNĚ LIDSKÉHO ŽIVOTA (první přednáška)

Dnes a zítra večer se pokusíme o souvislou úvahu o jsoucnu člověka a jeho spojitosti s okultními základy naší současné doby a další budoucnosti. Z různých náznaků, které jsem již učinil v této pobočce a o kterých jste už jinak mohli slyšet, jste poznali, že v jistém vztahu stojíme v naší současnosti před určitým novým zjevením, novým zvěstováním lidstvu. Jestliže v poslední době vývoje lidstva přihlédneme k tomu, co má nastat v naší době, můžeme to nejlépe pochopit, spojíme-li dvě důležitá zjevení, kterých se lidstvu dostalo. Přitom ovšem přihlížíme jen k tomu zjevení lidstvu, které se - z hlediska časového jako nejbližší - objasnilo. Tři zjevení, naše stávající uvažované a dvě jiná, která mu předcházela, se dají nejlépe pochopit, srovnáme-li je s vývojem vyrůstajícího dítěte - tedy člověka jako takového.

Jestliže dobře pozorujeme dítě, shledáme, že vstupuje do světa především tak, že se o ně jeho okolí musí pečlivě starat, že není schopno nějak vyjádřit, co žije v jeho nitru, že také ještě není schopno pro sebe samo v jasných myšlenkách vyjádřit to, co prochází jeho duší. Dítě ještě neumí mluvit, ještě nedovede myslet, takže všechno, co se musí pro ně odehrávat, musejí uskutečňovat ti, kteří je přijali do svého kruhu. Poté dítě začne mluvit. Kdo nyní pozoruje přesně - zmiňuji se o tom také ve své knížce „Výchova dítěte z hlediska duchovní vědy“ - ten ví, že dítě nejprve mluví. Že se nejprve naučí mluvit jakýmsi napodobováním toho, co se mluví v jeho okolí, a že vlastně v podstatě v první době, kdy mluví, ještě nemá to, co můžeme nazvat myslícím chápáním. U dítěte nepřichází řeč z myšlenek, nýbrž je tomu naopak. Dítě se nejprve pomocí řeči učí myslet; teprve postupně se učí chápat v jasných myšlenkách to, co hovoří z temného citění a základů. Máme tedy tři za sebou následující období ve vývoji dítěte: První období, kdy neumí ani mluvit, ani myslet, kdy se všechno musí pro ně připravovat z vnějšku. Druhé období, kdy dítě dovede mluvit, ale ještě nedovede myslet. A třetí období, kdy se dítě učí myšlenkový obsah vlastní řeči chápat ve svém vědomí. Tato tři období dětského vývoje lze srovnat s tím, čím lidstvo prošlo a musí projít přibližně od doby jednoho a půl tisíce let před křesťanským letopočtem a skrze dobu křesťanského letopočtu.

První zjevení vyvíjejícímu se lidstvu, o kterém zde můžeme mluvit, je zjevení, jež sestoupilo dolů ze Sinaje. Je vyjádřeno Mojžíšovým Desaterem.

Kdo hlouběji přemýšlí o vlastním významu tohoto zjevení lidstvu, daném v Desateru, všimne si něčeho podivuhodného právě v tomto Desateru. Jenže tato fakta, tyto duchovní statky již člověku zevšedněly, a již o nich důkladně nepřemýšlí. Začne-li však přemýšlet, potom si bude muset říci: Je to zvláštní. V tomto Desateru je dáno něco jako zákon. Od chvíle, kdy bylo dáno, prochází světem a v podstatě platí ještě dnes. Je v podstatě zákonodárstvím všech zemí na světě, když se postupně začleňují do novodobé kultury; nebo když se začlenily během posledních tisíciletí. Lidstvu bylo zjeveno něco obsáhlého, velkolepého, univerzálního, když mu bylo sděleno: „V duchovním světě existuje prabytost, již na Zemi odpovídá její obraz, ‚já‘.“ A tato prabytost může ‚já‘ člověka prostoupit takovou silou, tak se do něj vlít, že člověk se řídí oněmi normami, oněmi zákony, danými Desaterem.

Ke druhému zjevení došlo vlivem mystéria Golgoty. Co můžeme říci o mystériu Golgoty? Včera na veřejné přednášce jsme to naznačili. Jako musíme veškeré tělesné lidstvo odvozovat od původního lidského páru lidí Země; a jako můžeme toto tělesné lidstvo pochopit jakožto generačně vzešlé z tohoto původního páru lidstva, potom, chápeme-li správně, musíme to, co je nejcennějším statkem našeho ‚já‘ co se musí do našeho ‚já‘ během pozemského vývoje stále více nořit, odvozovat od mystéria Golgoty. I když se starohebrejská tradice v tomto vztahu liší od dnešního přírodovědného pojetí - na tom teď nezáleží - jakmile pokrevní příbuzenství lidí, tělesnou spojitost lidstva odvozujeme od původního páru lidí, Adama a Evy, kteří kdysi stáli na Zemi jako fyzické praosobnosti, prarodiče lidstva, musíme říci: „To, co lidmi proudí jako lidská krev jejich žilami, odvozuje se od tohoto původního lidského páru.“ Potom můžeme na druhé straně říci: „Můžeme do své duše přijmout to, co je nejcennější, nejposvátnější, nejdražší statek, co uskutečňuje trvalý zázrak v lidských duších, co můžeme přijmout jako vědomí, že v naší době může žít něco, co je vyšší než naše obyčejné ‚já‘; když tedy to, co je nejdražším statkem člověka, co se musí stát jeho duševní krví, chceme prozkoumat co do jeho původu, potom musíme dospět k tomu, co na Golgotě povstává z hrobu. Neboť to, co tehdy vstalo z mrtvých, žije dále v oněch lidských duších, které zažijí vnitřní procitnutí, právě tak jako krev Adama a Evy žije dále v tělesném člověku. Ve zmrtvýchvstalém Kristu musíme vidět původní praotcovství: duchovního Adama, jenž vstupuje do duší lidí, když zažijí své procitnutí, a přivádí je k jejich plnému ‚já‘, k tomu, čím je ‚já‘ správně oživováno. Tak jako Adamův tělesný život proudí fyzickými těly lidí, tak se vylévá to, co se zvedlo z hrobu na Golgotě, do duší těch, kteří k tomu najdou cestu.“ Druhé zjevení, kterého se lidem dostalo, je: že totiž obdrželi zprávu o tom, co se stalo vlivem mystéria Golgoty.

Jestliže bylo lidem dáno Desaterem něco, co je vedlo zevně, potom také můžeme toto zevní vedení srovnat s tím, co se děje na dítěti zevně, dříve než dovede mluvit a myslet. Co koná okolí dítěte v něm, to koná vedení starohebrejského zákona na lidstvu, jež jako takové jistým způsobem ještě nedovede mluvit a ještě nedovede myslet. Avšak lidstvo se také naučilo mluvit; jinými slovy - naučilo se něčemu, co se dá srovnat pouze s tím, že se dítě učí mluvit, to znamená: Lidstvo přijalo zprávu o mystériu Golgoty v evangeliích. A jak lidé zpočátku měli chápat evangelia, to se dá srovnat s tím, jak se dítě učí mluvit. Vlivem evangelií se k lidským duším a lidským srdcím přiblížilo určité chápání mystéria Golgoty, které se vžilo do citů a pocitů. Vžilo se do oněch duševních sil, které se nám objeví, když dáme na sebe působit hluboce významným, názorným obrazům a scénám z evangelia prostřednictvím velkých malířů, a také dáme-li na sebe působit tradičním obrazům, na nichž je zpodobeno uctívání dítěte pastýři a mudrci od Východu, útěk do Egypta atd. Co zde vstoupilo do světa, co lidé od té doby nechávali působit na svoji duši, to vše se odvozuje od evangelií. Rozuměli tomu tak, že se jakoby naučili svým způsobem mluvit o mystériu Golgoty.

V tomto vztahu jdeme teď vstříc třetímu období, které se dá srovnat s tím, že se dítě ve své vlastní řeči učí obsahu myšlenek a může si uvědomovat, co spočívá v jeho řeči. Jdeme vstříc onomu zjevení, které nám má přinést celý myšlenkový obsah, duchovní a duševní obsah evangelií. Lidstvo totiž neporozumělo evangeliím více než dítě, které neporozumí řeči dříve, než se naučí myslet. Z hlediska světových dějinných souvislostí se mají lidé učit chápat myšlenkový obsah evangelií prostřednictvím duchovní vědy. Celému hlubokému duchovnímu obsahu evangelií mají teprve nyní dávat na sebe působit. To ovšem souvisí s jinou velkou událostí, kterou může lidstvo cítit, že se blíží. Přiblíží se k lidem ještě před uplynutím našeho 20. století. Je to událost, kterou si můžeme představit takto:

Navážeme-li ještě jednou na mystérium Golgoty, došlo tehdy k tomu, že to, co z Krista vstalo z hrobu, nadále zůstalo u Země. Zůstalo u Země tak, že to bezprostředně může uchopit každou jednotlivou duši a v každé jednotlivé duši může probudit „já“ k vyššímu stupni bytí. Jestliže takto mluvíme o mystériu Golgoty, můžeme říci, že Kristus se stal duchem Země. A od té doby duchem Země zůstal. Avšak v naší době nastává ve vztahu Krista k lidstvu významná změna, která bude spojena s tím, co všichni už více nebo méně víte, s novým zjevením se Krista lidem.

Toto nové zjevení se však může charakterizovat ještě i jinak. Zde ovšem musíme přihlížet k tomu, co nastane, jestliže člověk projde branou smrti. Co musí být nyní řečeno, je záležitostí, která dosud ještě nemohla být v knihách vyličená.

Jestliže člověk prošel branou smrti a prožil onu dobu, kdy se může zpětně dívat na dosavadní pozemský život až k bodu, kdy odložil své étemé tělo, kdy přejde do doby kámalóky, pak předstoupí před dvě postavy. Obvykle je zmínka jen o jedné z nich. O čem nyní vypravuji, je pro každého pravého okultistu reálnou skutečností, ale pro úplnost můžeme říci: „Než pro člověka nastane doba kámalóky - vstupuje tento člověk před dvě postavy.“ To, co nyní vypravuji, to platí pro západního člověka a pro všechny lidské bytosti, které měly v posledních tisíciletích spojitost s touto západní kulturou. Tedy člověk po své smrti vstupuje před dvě postavy: Jednou je Mojžíš - člověk ví zcela přesně, že vstupuje před Mojžíše - jenž před ním drží desky se zákonem. Ve středověku se tomu říkalo „Mojžíš s ostrým zákonem“. A člověk si ve své duši zcela přesně uvědomuje, nakolik se až do nehlubšího nitra své duše odchýlil od zákona. Druhou postavu nazýváme „Cherub s plamenným mečem“, který rozhoduje o tomto odchýlení. To je zážitek, který má člověk po smrti. Takže v našem duchovně- vědeckém smyslu můžeme říci: „Co zde vstupuje před člověka, tyto dvě postavy - Mojžíš s ostrým zákonem a Cherub s plamenným mečem - do jisté míry stanoví karmické konto.“

Tato skutečnost se v naší době mění. Jde o významnou změnu, kterou můžeme vyjádřit tím, že řekneme: „V našem věku se stane pánem karmy Kristus pro všechny lidi, kteří po své smrti prožili to, o čem jsme právě mluvili. Kristus nastupuje svůj soudcovský úřad.“

Představme si tuto skutečnost přesněji. Na základě duchovně- vědeckého světového názoru všichni přece víme, že máme karmické životní konto. Za určité skutky, které jsou vepsány na jedné straně naší karmické účetní knihy, za všechny pěkné skutky, za všechny dobré skutky musíme přijmout jisté karmické vyrovnání, ale také za všechny zlé, ošklivé, nepravdivé skutky a myšlenky. Záleží na tom, aby člověk pro sebe sama v dalším průběhu svého pozemského života toto karmické konto vyrovnal; záleží tedy také na tom, aby člověk to, co může vyžít tím, že má na svém karmickém kontě dobré, pěkné skutky, nebo co musí vyžít, protože má na svědomí zlé činy, mohl vyrovnat v nej rozmanitějších skutcích. Není jednoznačně určeno, jak ve svém budoucím životě nalezneme vyrovnání tím nebo oním skutkem. Připusťme, že nějaký člověk vykonal něco zlého. Pak musí vykonat něco dobrého, jež vyrovná to zlé. Avšak toto dobro může vykonat dvojím způsobem. Tak, že to pro něho znamená snad stejnou námahu, ačkoli to bude k dobru jen málo lidem, nebo tak, že to pro něj znamená stejnou námahu, ačkoli to je ku prospěchu mnoha lidem. Jestliže jsme našli cestu ke Kristu, potom - aby naše karmické konto bylo v budoucnu takto vyrovnáno, aby bylo do budoucna včleněno do

takového světového řádu, aby způsob našeho karmického vyrovnání vyvolal u lidí co možná největší prospěch pro zbytek pozemského vývoje - o to bude pečovat ten, jenž se stane, počínaje naší dobou, pánem karmy. O to bude pečovat Kristus.

S tímto přenesením soudcovského úřadu nad lidskými skutky na Krista je však spojeno to, že tento Kristus také bezprostředně zasahuje do lidských dějin. Nikoli do fyzického těla, avšak přece pro lidi, kteří budou stále více získávat schopnost vnímat tohoto Krista, pro ty bude Kristus zasahovat do osudů pozemského lidstva. Budou zde např. lidé, kteří udělají to či ono, vykonají nějaký čin. Potom budou tito lidé cítit nutkání - a počínaje naším 20. stoletím bude v dalších třech tisíci letech takových lidí stále přibývat - poněkud odstoupit od svého činu. Neboť jim vyvstane něco jako pozoruhodný snový obraz. V tomto snovém obraze budou jakoby snově vidět něco, co vypadá tak, jako by to byl jejich vlastní čin. Ale přesto si nebudou moci vzpomenout, že někdy učinili to, co vystupuje v tomto obraze. Avšak ti, kteří se nepřipravovali k tomu, že něco podobného nastane ve vývoji lidstva, budou to moci považovat jen za výplod pusté fantazie nebo choré duše. Avšak ti, kteří se náležitě připravili prostřednictvím nového zjevení, jež vstoupí do lidstva v naší době vlivem duchovní vědy a prostřednictvím tohoto třetího zjevení posledního cyklu lidstva, budou vědět, že to jsou narůstající nové schopnosti lidí, takové schopnosti, které mohou nahlížet do duchovního světa. A budou vědět, že obraz, který vstoupí před jejich duši, je předzvěstí onoho karmického činu, který jednou v budoucnosti musí nastat buď v tomto životě, nebo zejména v příštích životech, aby bylo zjednáno vyrovnání toho, co jsme učinili. Zkrátka, lidé se postupně domohou schopnosti zřít jako ve snovém obraze karmické vyrovnání, vyrovnávající čin, který se musí v budoucnosti stát. Z této skutečnosti můžeme vyvodit, že se i v naší době může říci, podobně jako Jan Křtitel řekl u Jordánu: „Změňte své smýšlení, neboť nastanou nové doby, v nichž procitnou nové schopnosti lidí.“

Co je řečeno o vnímání karmy, vystoupí v budoucím lidstvu ještě tím, že před takové zření přímo tu a tam vstupuje étemápostava Krista, skutečný Kristus, jak žije na astrální úrovni. Sice se nevtěluje do fyzického těla, ale vystupuje na Zemi, viditelně pro nově procitlé schopnosti lidí jako rádce, jako ochránce lidí, kteří potřebují radu, pomoc nebo útěchu v osamělosti svého života. Nastanou doby, kdy se lidé, řekněme, vlivem toho či onoho budou cítit sklíčeně a zuboženě. Stále více budou nastávat doby, kdy bude mít menší význam a cenu to, čím je pomoc jednoho člověka druhému. Protože síla individuality, individuální život člověka stále více vzrůstá, tedy bude stále méně existovat to, jak tomu bylo bezprostředně v dávných dobách, že

jeden člověk mohl, pomáhaje, zasahovat do duše druhého. Zato se však bude tu a tam objevovat velký Rádce v étemé podobě.

Nejlepší rada, která nám může být dána pro náš vývoj do budoucna, je posilovat naši duši, abychom stále více poznávali - ať už je to v této inkamaci, což zcela určitě platí pro dnešní mládež, nebo pro příští inkamaci — aby nově procitlé schopnosti lidí poznávaly velkého Rádce, který se zároveň stane soudcem karmy pro budoucí lidstvo.

Pro lidi, kteří se již nyní připravují na tuto Kristovu událost 20. století, nebude rozdíl, zda potom, až všeobecně nastane tato Kristova událost, jsou vtělení ve fyzickém těle, nebo prošli branou smrti. Neboť i těm, kteří prošli branou smrti, jestliže se připravovali na Kristovu událost, se po smrti dostane správného pochopení pro Kristovu událost a správného vztahu k ní, nikoli však těm, kteří nevšímavě prošli kolem třetího velkého zvěstování lidstvu, kolem duchovní vědy. Neboť příprava na Kristovu událost se musí získat zde ve fyzickém těle. Ti, kteří projdou branou smrti, aniž by v současné inkamaci obraceli pohled k duchovní vědě, budou muset čekat do příští inkarnace, až správně pochopí Kristovu událost. Skutečně, kdo na fyzické úrovni nikdy neslyšel o této Kristově události, nepochopí ji ani mezi smrtí a novým zrozením. Musí potom čekat, až k tomu bude připravován zase na fyzické úrovni.

Tak tedy stojí lidská bytost, lhostejno, kdy v nynější inkamaci zemře, před naznačenou velkou událostí, od příchodu Krista k jeho soudcovskému úřadu, před možností, že Kristus v éterném těle z astrální úrovně bezprostředně zasáhne dolů do vývoje lidstva, stane se viditelným mezi lidmi, vystoupí tu a tam.

Je zvláštní ve vývoji lidstva, že staré, nepříliš s duchovním vývojem související vlastnosti lidí stále více ztrácejí svůj význam. Když přehlédneme vývoj lidstva od atlantské katastrofy, tu můžeme říci: „Z velkých rozdílů, které se připravovaly v atlantské době, přežily do současnosti lidstva rozdíly, které označujeme jako rasové rozdíly.“ V určitém smyslu můžeme ještě mluvit o rase staroindické, praperské, egyptské a řecko-latinské. Dokonce ještě v naší době můžeme mluvit o páté rase. Ale nyní vzhledem k vývoji lidstva přestává už mít pojem „rasa“ správný smysl. Nebude tomu tak, jak tomu bylo např. v dřívějších dobách, že by se to, co jako 6. kulturní období následuje po našem období, šířilo v podstatě z nějakého prostorového centra. Nýbrž důležité je to, že se v lidstvu šíří anthroposofie. Je důležité, jak se tradovalo při jejím vzniku, když zde existovalo převážně nejasné povědomí o tom, co je jako anthroposofické hnutí nutné, že musí být naukou bez rozdílů ras, národností a pohlaví. Ti, kteří projdou duchovní vědou, přijdou po 6. kulturním období ze všech ras a založí na Zemi novou kulturní

epochu, už nezávislou na pojmu rasy; epochu, vzhledem k níž pojem rasy už nebude mít význam. Zkrátka, co má význam ve světě máji, zevni prostorovosti, zmizí. To musíme postupně pochopit tak, že se dále vyvíjíme s duchovně-vědeckým hnutím. To se zpočátku ještě nechápalo. Proto vidíme, jak jinak záslužná kniha — Olcottův „Buddhistický katechismus“ - když ji pročítáme, vyvolává představu jako by se rasy stále jen točily v kruhu jako soukolí. Avšak tyto pojmy v blízké době ztratí svůj význam. Musíme si ujasnit, že tyto počáteční stavy anthroposofického hnutí jsou překonané a že pro 6. kulturní epochu přestává mít pojem rasy smysl.

Takže všechno prostorově omezené ztratí svůj význam. Proto ten, kdo chápe celý smysl vývoje lidstva, chápe také, že zjevení Krista, jak se blíží v příštích třech tisíciletích, neproběhne tak, že Kristus bude vázán na prostorově omezené tělo, které by přece muselo být vtěleno na určitém území. I kdyby se dopravní prostředky vyvinuly sebevíc a někdo by nyní potřeboval pomoc v Jižní Americe a Kristus by byl v Evropě, potom by Kristus, kdyby byl omezen jen na fyzické tělo, musel letět do jižní Ameriky přinejmenším balonem, kdyby tam měl pomoci. Ačkoli rychlosti v prostoru mohou být pojímány nejrozmanitěji: To, co bude muset Kristus při svém opětém příchodu na Zem konat, se již nikdy nebude omezovat na to, co může vykonat bytost ve fyzickém těle. Nebude se to omezovat ani na to, že Kristus může být současně pouze na jednom místě: Může pomáhat současně na různých místech. Protože duchovní bytost není vázána prostorovým uspořádáním - pak tomu, komu může Kristus pomoci svým bezprostředním zjevením, se může dostat pomoci na jednom konci Země právě tak, jako tomu, komu se jí má dostat na konci jiném. Nové zjevení Krista není vázáno ani hranicemi prostoru, ani tělesným, fyzickým tělem. Pouze ten, kdo nechce chápat nic z pokroku lidstva směrem k duchovnosti, nic z toho, co pozvolna proměňuje všechny nej důležitější události, pouze ten může to, co je míněno bytostí Kristovou, vysvětlovat jako vázané na fyzické tělo.

Tímjsme však už charakterizovali, jak je tomu se skutečnostmi vzhledem ke třetímu zjevení a jak v tomto třetím zjevení musí vystoupit to, co nám pomůže při vyjasnění, vysvětlení evangelia. Evangelium je řečí; duchovní věda ve svém vztahu k evangeliu je myšlenkovým obsahem evangelia. Jaký poměr má řeč k plnému vědomí dítěte, tak se má evangelium, jak bylo hlášáno, k novému zjevení, které bezprostředně vystupuje z duchovního světa, k tomu, čím se duchovní věda pro lidstvo má stát.

Musíme si uvědomit, že skutečně máme určitý úkol, cítíme-li nejprve z nevědomí duše a potom stále zřetelněji naši sounáležitost s anthroposofií. Do jisté míry to musíme považovat za vyznamenání ducha světa, jako milost tvůrčích, vůdčích duchů světa, pudí-li nás dnes naše srdce k tomuto novému

zvěstování, které se přidružuje jako třetí ke zjevení na Sinaji a u Jordánu. Je úkolem tohoto nového zvěstování, abychom poznávali celého člověka, abychom si stále hlouběji všímali toho, že to, co si člověk zprvu uvědomuje, je zahaleno jinými bytostnými články lidské přirozenosti, které však mají svůj význam pro celý život člověka. A je nutné, aby naši přátelé poznávali z nejrůznějších hledisek, čím jsou jednotlivé články lidské bytosti.

Dnes vyjdeme od nitra člověka a řekneme něco o této podstatě člověka. Naši přátelé vědí, že vyjdeme-li od „já“, vlastního bytostného jádra člověka, shledáme jako nejbližší schránku to, co jsme více nebo méně abstraktně nazvali astrálním tělem. Postupujeme-li i navenek dále, shledáme tak zvané étemé tělo a opět dále navenek fyzické tělo. Když se však podíváme na reálný život, můžeme o těchto schránkách člověka mluvit ještě jinak. A dnes si vezmeme přímo ze života to, co ovšem lze poznat jen z představ okultismu, co se však dá pochopit i na základě nezaujatého pozorování života.

Dnes mnohý, kdo se stal domýšlivým a vypínavým vlivem toho, čemu se říká přírodovědecký světový názor, řekne: „Doby, kdy lidstvo věřilo, už dávno minuly.“ Víra odpovídá dětskému stupni. Dnes lidstvo vystoupilo k poznání; dnes se všechno musí vědět, už se nesmí pouze věřit.

To všechno zní sice obstojně, ale v podstatě to není rozumné. Neboť u takových pojmů musíme ještě nastolit také další otázku než zrovna tu, zda během dnešního vývoje snad vědění přistoupilo k lidstvu prostřednictvím zevní vědy. Musíme položit následující otázku: Co skutečnost víry jako takové znamená pro lidstvo? Nepatří snad vůbec k lidské přirozenosti věřit? Samozřejmě mohlo by tomu být tak, že vlivem různých okolností chtějí lidé víru odložit, odhodit. Ale tak, jak je lidem dovoleno někdy na krátkou dobu zaútočit na své zdraví, aniž by se hned projevila újma, podobně by tomu velice jednoduše mohlo být i zde: lidé mohou víru odložit jako odbytou záležitost. Ale bylo by tomu právě tak, jako kdybychom po určité době nevázaně útočili na své zdraví a spotřebovali staré síly. Jestliže člověk dnes odloží vim k přežitým statkům svých otců, potom vzhledem ke svým životním silám duše přesto žije ze starých statků víry, které zdědil tradicí a podáním. Vůbec nezávisí na člověku, zda víru odloží nebo neodloží, neboť víra představuje v duši člověka značné množství sil, souhrn sil, které patří k životním silám duše. Vůbec nezáleží na tom, zda chceme nebo nechceme věřit, nýbrž záleží na tom, že síly, kterými se projevuje slovo „víra“, musíme mít v duši jako životní síly, že duše vyprahne, zpustne a zůstane sama, nemůže-li věřit.

Ostatně existovali také lidé, kteří bez znalosti přírodní vědy byli mnohem moudřejší než ti, kteří dnes zastupují přírodovědecký světový názor. Ti, neříkali, jak se dosud věří, že se tehdy říkalo: „Věřím tomu, co nevím“ -

nýbrž-„věřím tomu, co vím, právě tím více.“ Vědění je jen základem víry. Máme vědět, abychom se mohli stále více pozvedat k silám, které jsou silami víry lidské duše. Ve své duši se musíme zaměřit všemi našimi myšlenkami a představami na nadsmyslový svět. Nemáme-li tyto síly, které takto vyjadřuje slovo „víra“, pak něco v nás zpustne; vysycháme jako list na podzim. Po nějakou dobu může lidstvo takto pokračovat, ale potom už to nepůjde. A kdyby lidstvo skutečně ztratilo víru, potom by už v dalších desetiletích vědělo, co by to znamenalo pro vývoj. Potom by lidé vlivem ztracených sil víry museli žít tak, že nikdo by už nevěděl, co si se sebou počít, aby se vyznal v životě; vlastně žádný by nemohl v životě obstát, protože by měl strach, starost a úzkost z toho a onoho. Zkrátka, život, který má zčerstva prýstit z naší duše, mohou nám dát pouze síly víry.

Je tomu tak proto, že ve skrytých hlubinách naší bytosti, pro zevní vědomí zprvu nepostřehnutelně, spočívá něco, do čeho je uloženo naše vlastní „já“. A to, v čem spočívá, to se ihned uplatňuje, i když to neoživujeme. To je to, co můžeme nazvat onou zevní schránou, ve které žijí síly víry, co můžeme nazvat duší víry nebo třeba tělem víry. A to je totéž, čemu jsme dosud převážně abstraktně říkali astrální tělo. Síly víry jsou nejdůležitější síly astrálního těla. A stejně jako je správný výraz „tělo astrální“, tak je správný výraz „tělo víry“.

Jako druhé, co zde musí být jako síly ve skrytých hlubinách lidské bytosti, je to, co je vyjádřeno slovem „láska“. Láska je nejen něco, co udržuje lidi pospolu vlivem odpovídajících svazků, nýbrž něco, co potřebuje i jednotlivý člověk. Člověk, který nedovede vyvíjet sílu lásky, zpustne a zaschne i ve své bytosti. Jen si představte člověka, který je skutečně tak naplněn egoismem, že nedovede milovat. Je to v podstatě - i takoví lidé do jisté míry existují, takže se s nimi setkáváme - velmi smutné, vidíme-li takové povahy, které nedovedou milovat, které svůj život v některé inkamaci tráví tak, aniž by v sobě produkovaly ono živé teplo, které je produkováno jen tehdy, když alespoň něco, to či ono ve světě, dovedeme milovat. Vidět povahy, které to nedovedou, kráčet zaschlé světem, je něčím velmi smutným. Neboť síla lásky je životní silou, která něco, co spočívá v naší bytosti ještě hlouběji, rozdmýchává a udržuje bdělé a živé; je ještě hlubší silou než samotná víra.

Ajakjsme uloženi do těla víry, které také z jiných hledisek nazýváme astrálním tělem, tak jsme uloženi do těla lásky, které jsme se z jiných hledisek v duchovní vědě naučili nazývat étemým neboli životním tělem. Neboť síly, které k nám především působí vzhůru z hlubin naší bytosti, z našeho étemého těla jsou síly, které se projevují tím, že člověk dovede milovat na všech stupních svého bytí. Člověk nemůže sílu lásky zcela odstranit ze své

bytosti - to totiž nemůže ani nejegoističtější člověk, neboť bohudík patří k tomu, o co člověk dovede egoisticky usilovat, i to, že to dovede trochu milovat. Řekněme, abychom použili příkladu, když ten, kdo nedovede milovat nic jiného, často ještě začne, stane-li se velmi lakomým, milovat peníze, a takto si dobročinnou sílu lásky přece alespoň ještě nahrazuje silou lásky vyplývající z důkladného egoismu. Potom by tato schránka, uchovávaná silami lásky, kdyby v člověku nebylo ani trochu lásky, úplně seschla a člověk by skutečně fyzicky zemřel, kdyby nebyl schopen lásky. Seschnutí sil lásky je totéž, co můžeme nazvat seschnutím sil étemého těla, neboť étemé tělo je zároveň životním tělem.

Tak máme ve středu lidské bytosti centrální bytostné jádro člověka, jeho „já“ Toto „já“ máme obklopeno jeho nejbližší schránkou, tělem víry, a tělo víry zase obklopeno tělem lásky.

Když postoupíme dále, dospějeme ještě k dalšímu druhu sil, které v životě potřebujeme. Nemůžeme-li mít tyto síly, potom se to v našem zevním lidství projevuje velmi významně. Co v životě potřebujeme jako v nejvýznačnějším smyslu oživující síly, jsou síly naděje, důvěry v budoucí. Bez naděje nemůže člověk učinit v životě jediný krok, nakolik život přísluší fyzickému světu. Člověk má ovšem občas podivné výmluvy, když např. nechce uznat, že v jistém vztahuje pro něj nutné vědět, co se děje mezi smrtí a zrozením. Říká: „Nač to musím vědět? Vždyť ani nevíme, co se s námi stane příští den. K čemu si máme osvojovat poznatky o tom, co se děje mezi smrtí a zrozením?“

Skutečně neznáme příští den? Neznáme něco vzhledem k příštímu dni, co má význam vzhledem k detailům našeho nadsmyslového života. Vyjádřeno hruběji: Nevíme třeba, budeme-li ještě fyzicky žít. Jedno však víme: Pokud jsme fyzicky živi, bude příštího dne ráno, poledne a večer, právě tak jako dnes. A když jsme dnes jako stolaři vyrobili stůl, bude zde i následující den. A když jsme dnes zhotovili boty, někdo je bude moci zítra obout a když jsme zaseli semena, víme, že příští rok vzejdou. Víme, právě to, co potřebujeme vědět o budoucnosti. Kdyby tomu tak nebylo, že by se rytmicky, předem očekávané události budoucnosti neudály, nebyl by život ve fyzickém světě možný. Vyrobil by dnes někdo stůl, kdyby neměl jistotu, že přes noc nebude zničen? Zasel by někdo semena, kdyby neměl potuchy, co z toho příští rok vzejde? Právě pro fyzický svět potřebujeme naději, neboť naděje udržuje celý fyzický život pohromadě a zachovává jej.

Na zevní fyzické úrovni se nic nemůže stát bez naděje. Proto také síly naděje souvisejí s poslední schránkou našeho lidského bytí, s naším fyzickým tělem. Čím jsou síly víry pro astrální tělo, síly lásky pro étemé tělo, tím jsou síly naděje pro fyzické tělo. Proto člověk, který by nedovedl mít

naději, člověk, který by si musel zoufat nad tím, co musí předpokládat pro budoucnost, šel by světem tak, že by to bylo dobře pozorovatelné na jeho fyzickém těle. Nic se tak značně jako beznadějnost neprojevuje v hlubokých vráskách, v umrtvujících silách našeho fyzického těla. Můžeme říci: „Naše centrální bytostné jádro je zahaleno tělem víry neboli astrálním tělem, tělem lásky neboli étemým tělem a tělem naděje, fyzickým tělem.“ A fyzické tělo v jeho správném významu chápeme teprve tehdy, přihlídneme-li k tomu, čím je: že skutečně nemá fyzické přitažlivé nebo odpudivé síly — to je materialistický názor — nýbrž chápeme je tím, co v našich pojmech známe jako síly naděje. To je skutečně to, co je v našem fyzickém těle. Naděje buduje naše fyzické tělo, nikoli přitažlivé a odpudivé síly. Právě v tomto vztahu můžeme uznat, že nové zjevení—duchovní zjevení nám dává to správné.

Co nám dává tato duchovní věda? Tím, že nás obeznamuje se všeobecným zákonem karmy, se zákonem opakovaných pozemských životů, dává nám to, co nás v duchovním vztahu prostupuje nadějí právě tak jako vědomí, že zítra vyjde Slunce, že vyraší semena rostlin; vybavuje nás nadějí pro fyzickou úroveň. Ukazuje nám, že to, co můžeme vidět také ještě na fyzické úrovni jako to zanikající, práchnivějící, když projdeme branou smrti, že toto fyzické tělo je silami, které nás prostupují jako síly naděje, chápeme-li karmu, znovu budováno v novém životě. Duchovní věda vybuduje lidstvo největšími silami naděje.

Kdyby tuto duchovní vědu jako nové zjevení lidé v současné době odmítali, samozřejmě že by se objevovali lidé i v budoucích životech na Zemi. Neboť život nekončí, jestliže lidé nevědí nic o zákonech tohoto života. Lidé by se vtělovali, ale v těchto opětovných lidských vtěleních by se splňovalo něco velmi pozoruhodného. V těchto opětovných vtěleních by totiž docházelo k tomu, že lidé by se pozvolna stávali v celém těle vrásčivým a povadlým pokolením, které by nakonec mělo na této Zemi natolik ochromená těla, že by už nic nemohli vykonávat. Zkrátka, lidstvo by v budoucích inkamacích postihlo odumírání a usychání, kdyby nebylo ožívováno vědomí - a odtud nejskrytější hlubiny lidské bytosti až k fyzickému tělu — onou silnou nadějí, které se nám dostává vlivem jistoty vědění, jehož nabýváme ze zákona karmy a ze zákona opětovných pozemských životů. Lidstvo už má tendenci produkovat odumírající těla, těla, která by se v budoucnu stále více stávala rachitická i vzhledem k soustavě kostí. Morek do kostí, životní sílu do nervů přinese nové zjevení, které se nebude uplatňovat jen jako teorie, nýbrž jako oživující síly, především jako oživující síly naděje.

Víra, láska a naděje jsou tři stupně lidského bytí, které patří k celkovému zdraví a k celkovému životu, bez nichž se člověk nemůže obejít. A právě tak jako temná místnost nemůže být pracovní, není-li osvětlena, tak nemůže lidská bytost ve své čtyřlankové přirozenosti existovat, nejsou-li její tři schrány prostoupeny, impregnovány, prožhávány a posilovány vírou, láskou a nadějí; tím, čím jsou základní síly našeho astrálního těla, našeho

étemého těla a našeho fyzického těla. Vezměte pouze jeden příklad vzhledem ke způsobu, jak do světa proniká nové zjevení, jež prostupuje myšlenkovým obsahem starou řeč! Což k nám nepronikají vzhůru ze zjevení evangelia tři podivuhodná slova, která jako moudrá slova znějí po věky: víra, láska, naděje!? Avšak tato slova nebyla chápána v celé své spojitosti s lidským životem. Byla tak málo chápána proto, že jen v některých krajinách se dodržuje správné pořadí. Občas se sice říká - víra, láska, naděje, jenže myšlenkový obsah se chápe tak málo, že se často říká víra, naděje, láska, což je nesprávné, protože se nedá říci astrální tělo, fyzické tělo, éterné tělo, chceme-li postupovat po pořádku. Zpřeházelo se to asi stejně, jako dítě, jež nezná myšlenkový obsah řeči, někdy v řeči něco zpřehází.

Tak je tomu se vším, co se vztahuje ke druhému zjevení. Je to prostupováno myšlenkovým obsahem. O to jsme např. usilovali při vysvětlování evangelií. Čím především dosud byla tato evangelia? Byla něčím, co lidi mohlo povznášet, prostupovat velkými mohutnými pocity, co lidstvu mohlo dávat pochopení pro cituplné promýšlení a procítění mystéria Golgoty. Ale vezměte jen zcela prostou věc, že se vůbec začalo o evangeliích přemýšlet! A jakmile se začalo o evangeliích přemýšlet, ihned se našly rozpory. A teprve duchovní věda ukáže, jak tyto rozpory vysvětlit. Takže teprve nyní začne to, co bylo lidstvu dáno v evangeliích jako řeč nadsmyslových světů, působit na duši jako myšlenkový obsah. Tím jsme ukázali na ono zcela důležité a podstatné v naší době - na nové zjevení se Krista v étemém těle, které vlivem charakteru naší doby nesmí být vázáno na fyzické tělo. Poukázali jsme na to, že se Kristus objeví na Zemi ve svém soudcovském úřadě; oproti trpícímu Kristu na Golgotě jako vítězný Kristus, jako pán karmy, již předem tušený těmi, kteří malovali Krista Posledního soudu. Jestliže se tato událost maluje nebo líčí v obrazech, tu se podává něco, co se odehrává v okamžiku. Ve skutečnosti je to něco, co začne ve 20. století a bude pokračovat až do konce trvání Země. Soud začíná od našeho 20. století; to znamená vypořádání karmy. A potom jsme viděli, jak je pro naši dobu nesmírně důležité, aby se toto zjevení přiblížilo k člověku, takže víra, láska a naděje mohou teprve pak být správně oceňovány.

Necht' ti, kteří stále věří jen v ono hmotné, věří zprvu zase tak, jak dnes věří mnoho lidí vzhledem k palestinským událostem - zatímco Jan Křtitel pravil: „Změňte své smýšlení, království nebeské se přiblížilo. Přijměte lidské „já“, kterého už není třeba se zříkat, aby se dostalo do duchovního světa.“ Tím je jasně a zřetelně řečeno, oč jde. Že se totiž palestinskými událostmi přiblížila doba, kdy nadsmyslový svět může zazařovat do lidského „já“, takže nebesa sestoupila až k lidskému „já“, zatímco dříve se muselo „já“ nořit do nevědomí, aby k nim dospělo. Ti, kteří všechno vysvětlují materiálně, říkají: „Ano, Kristus, počítaje se slabostmi a chybami, s předsudky své doby, hlásal jako lehkověrní jeho doby: Tisíciletá říše se uskuteční, nastane velká pozemská katastrofa. Ta ale vůbec nenastala.“

Katastrofa tu už byla, skutečně nastala, ale byla pozorovatelná jen pro ducha. Ti, kteří jsou lehkověrní, pověřiví, kteří věří, že Kristus hlásal doslovný sestup z oblak, to jsou materialističtí vykladači toho, co měl Kristus na mysli. Také dnes existují lidé, kteří to, co je nutno chápat v duchu, vykládají materiálně. A když se to materiálně neuskuteční, uvažují o tom právě tak, jako se uvažovalo o uskutečnění tisícileté říše. Jak se dnes mnohý dívá téměř soucitně na Kristovu událost a říká: „Kristus byl právě v tomto vztahu také zaujatý vírou své doby. Myslel na brzké přiblížení království nebeského na Zemi. To byla Kristova slabost.“ A potom se ukázalo - říkají to i velcí theologové - že království nebeské přece jen na Zem nesestoupilo.

Může se stát, že i s naším novým zjevením budou lidé takto nakládat. Že za nějakou dobu, kdy už bude zvyšování lidských schopností v plném proudu, řeknou: „Vždyť nenastalo nic ze všeho toho, co jste hlásali!“ - Nebudou tušit, že všechno už je zde, jenže oni nic nevidí. To se bude opakovat. Anthroposofie jako taková má shromáždit velký počet lidí, až tu nastane naplnění toho, co říkali ti, kteří znají pravý smysl, jak nové zjevení a nové nadsmyslové skutečnosti v našem století nastanou ve vývoji lidstva, a odtud počínaje budou zprvu probíhat stejným způsobem a v příštích třech tisíciletích stále nabývat na významu, až zase nastanou pro lidstvo nové skutečnosti zjevení.

O tom dále zítra.

Rudolf Steiner